

FACULTAT DE TRADUCCIÓ I D'INTERPRETACIÓ

GRAU EN ESTUDIS D'ÀSIA ORIENTAL

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2024-2025

**Feminisme coreà:
sorgiment, evolució i reptes actuals**

Jana Camps Mayor
1597538

TUTOR/A
Esther Torres Simon

Barcelona, 30 de maig, 2025

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Resum i Crèdits

Títol: Feminisme coreà: sorgiment, evolució i reptes actuals

Autora: Jana Camps Mayor

Tutora: Esther Torres Simon

Centre: Universitat Autònoma de Barcelona

Estudis: Estudis d'Àsia Oriental

Curs acadèmic: 2024-2025

Paraules clau

Feminisme, Dona, Corea, Gènere, Reboot, KWAU, Ciberfeminisme.

Resum del TFG

Aquest treball de final de grau revisa el sorgiment del feminisme coreà i l'evolució del moviment feminista a partir de dues premisses, el context històric en el qual es desenvolupa i la condició social i laboral de la dona en el moment.

La creació de diferents organitzacions de dones i la seva cooperació han permès la implantació de polítiques legislatives que promouen la igualtat de gènere i la protecció de les dones. Al llarg de la recerca, es fa menció d'aquests assoliments i d'altres esforços feministes per millorar la situació de la dona coreana tant en l'espai públic com privat.

A continuació es fa una anàlisi del feminisme contemporani, també conegut com a Reboot, així com dels trets característics de la nova generació de joves feministes. Aquí observem com l'aparició de nous mètodes d'organització i lluita com el ciberfeminisme, han facilitat la difusió de les idees feministes i creat una comunitat de solidaritat de dones en el ciberespai.

La prevalença de la cultura patriarcal en la societat coreana, les pràctiques discriminatòries cap a la dona i l'apreciació social i mediàtica negativa del moviment feminista, presenten grans reptes pel moviment feminista coreà. En la part final del treball, aquests seran analitzats a través de la visió i les idees de les principals organitzacions de dones coreanes.

L'objectiu principal d'aquest estudi és analitzar l'origen i desenvolupament del feminisme a Corea del Sud, posant èmfasi en els factors històrics, culturals, econòmics i polítics. Consecutivament, es pretén entendre quins han estat els assoliments legislatius i socials més significatius i l'impacte del feminisme contemporani coreà, especialment en la seva expressió digital.

Título: Feminismo coreano: surgimiento, evolución y retos actuales

Autora: Jana Camps Mayor

Tutora: Esther Torres Simon

Centro: Universitat Autònoma de Barcelona

Estudios: Estudis d'Àsia Oriental

Curso académico: 2024-2025

Palabras clave

Feminismo, Mujer, Corea, Género, Reboot, KWAU, Ciberfeminismo.

Resumen del TFG

Este trabajo de fin de grado revisa el surgimiento del feminismo coreano y la evolución del movimiento feminista a partir de dos premisas, el contexto histórico en el que se desarrolla y la condición social y laboral de la mujer en el momento.

La creación de distintas organizaciones de mujeres y su cooperación han permitido la implantación de políticas legislativas que promueven la igualdad de género y la protección de las mujeres. A lo largo de la investigación, se hace mención de estos logros y otros esfuerzos feministas por mejorar la situación de la mujer coreana tanto en el espacio público como privado.

A continuación, se realiza un análisis del feminismo contemporáneo, también conocido como Reboot, así como de los rasgos característicos de la nueva generación de jóvenes feministas. Aquí observamos cómo la aparición de nuevos métodos de organización y lucha como el ciberfeminismo, han facilitado la difusión de las ideas feministas y creado una comunidad de solidaridad de mujeres en el ciberespacio.

La prevalencia de la cultura patriarcal en la sociedad coreana, las prácticas discriminatorias hacia la mujer y la apreciación social y mediática negativa del movimiento feminista presentan grandes retos para el movimiento feminista coreano. En la parte final del trabajo, éstos serán analizados a través de la visión y las ideas de las principales organizaciones de mujeres coreanas.

El objetivo principal de este estudio es analizar el origen y desarrollo del feminismo en Corea del Sur, poniendo énfasis en los factores históricos, culturales, económicos y políticos. Consecutivamente, se pretende entender cuáles han sido los logros legislativos y sociales más significativos y el impacto del feminismo contemporáneo coreano, especialmente en su expresión digital.

Title: Korean feminism: emergence, evolution and current challenges

Author: Jana Camps Mayor

Tutor: Esther Torres Simon

Center: Universitat Autònoma de Barcelona

Studies: Estudis d'Àsia Oriental

Academic course: 2024-2025

Keywords

Feminism, Women, Korea, Gender, Reboot, KWAU, Cyberfeminism.

TFG Summary

This final degree project reviews the emergence of Korean feminism and the evolution of the feminist movement based on two premises, the historical context in which it developed and the social and labour condition of women at the time.

The creation of different women's organizations and their cooperation have allowed the implementation of legislative policies that promote gender equality and the protection of women. Throughout the research, these achievements and other feminist efforts to improve the situation of Korean women in both public and private spaces are mentioned.

Next, an analysis is made of contemporary feminism, also known as Reboot, as well as the characteristic features of the new generation of young feminists. Here we observe how the emergence of new methods of organization and aim such as cyberfeminism, have facilitated the propagation of feminist ideas and created a community of solidarity of women in cyberspace.

The prevalence of patriarchal culture in Korean society, discriminatory practices towards women, and negative social and media appreciation of the feminist movement present great challenges for the Korean feminist movement. In the final part of the paper, these will be analysed through the vision and ideas of the main Korean women's organizations.

The main aim of this study is to analyze the origin and development of feminism in South Korea, emphasizing the historical, cultural, economic and political factors. Consecutively, it aims to understand what have been the most significant legislative and social achievements and the impact of contemporary Korean feminism, especially in its digital expression.

Índex

1. Sorgiment del feminisme coreà.....	2
1.1 Moviment de Salvació Nacional.....	3
1.2 Primeres organitzacions femenines coreanes.....	3
2. Feminisme coreà sota la colonització japonesa.....	4
2.1 Geunuhoe: moviment nacional feminista.....	4
2.2 La Nova Dona.....	5
3. Feminisme coreà sota influència nord-americana i els règims totalitaris.....	6
3.1 Llei de la Família.....	7
3.2 Les noies de la fàbrica.....	8
3.3 Moviment Minjung i KWAU: Korean Women's Associations United.....	9
4. Nou paradigma del feminisme coreà: Consolidació de la Democràcia.....	11
4.1 KWAU i l'Estat coreà: aliança estratègica.....	12
4.2 Les dones de confort.....	13
5. Feminisme coreà de la dècada dels 2000.....	15
5.1 Les Joves Feministes.....	16
5.2 Ciberfeminisme.....	16
6. Reboot Feminista: les Joves-Joves Feministes.....	17
6.1 Megalia: una nova onada del feminisme online.....	18
6.2 Reboot feminista en l'espai públic.....	20
6.3 Reboot feminista en l'àmbit polític.....	22
7. Antifeminisme i Feminisme Radical.....	24
8. Crisi demogràfica: politització de la maternitat i el matrimoni.....	26
9. Moviment 4B.....	27
10. Futurs reptes del moviment feminista coreà.....	29

Introducció

El moviment feminista coreà ha experimentat una transformació profunda i complexa al llarg de la seva història, en un context sociopolític marcat per valors confucians, estructures patriarcal i règims autoritaris. En conseqüència, el paper de la dona ha estat històricament relegat a l'esfera domèstica, invisibilitzat en l'àmbit públic i sotmès a múltiples formes d'explotació i discriminació. No obstant això, el moviment feminista coreà ha emergit com a força alliberadora i solidària, s'ha adaptat als diferents moments històrics i ha desenvolupat un activisme centrat a garantir la llibertat i la igualtat de gènere per a les dones.

Aquest treball de final de grau explora aquesta evolució amb una mirada centrada en les dinàmiques del moviment feminista coreà i les condicions socials que l'han anat configurant. També aborda els seus reptes actuals, incloent-hi la persistència de la cultura patriarcal i la resistència social i mediàtica al feminisme.

L'objectiu principal d'aquest estudi és analitzar l'origen i desenvolupament del feminisme a Corea del Sud, posant èmfasi en els factors històrics, culturals, econòmics i polítics que han condicionat la situació de la dona i el seu procés d'emancipació. En aquest sentit, es pretén entendre quins han estat els assoliments legislatius i socials més significatius i com el feminisme contemporani, especialment en la seva expressió digital, ha reconfigurat l'activisme feminista en l'era de la informació.

Per assolir aquests objectius, s'ha optat per una metodologia qualitativa a través de la revisió bibliogràfica i documental. L'estudi parteix de fonts secundàries com llibres, articles acadèmics i informes d'organitzacions feministes coreanes, que permeten establir un marc teòric del moviment feminista. Posteriorment, s'ha fet ús de fonts primàries amb l'anàlisi del discurs i l'activisme de les principals organitzacions de dones coreanes. Aquestes fonts s'han analitzat a través de notícies, entrevistes a víctimes de gènere i/o feministes i comunicats oficials extrets dels seus respectius portals webs i la plataforma digital de *Twitter*. Això ha fomentat l'enteniment de les preocupacions i les estratègies dels grups que articulen el moviment feminista coreà en l'actualitat.

1. **Sorgiment del feminisme coreà**

Per poder comprendre el sorgiment del feminisme coreà i els primers moviments de dones coreanes, cal remuntar-nos a la Dinastia Joseon (1392-1910). El Neo-Confucianisme, pensament provinent de la Xina, va ser escollit pels fundadors del regne dinàstic Joseon com a ideologia de l'Estat (Chung H, 2021: 117) i va introduir un nou paradigma i ordre en la societat i l'estructura familiar coreana. La relegació de les dones a l'esfera domèstica per encarregar-se de les tasques de reproducció i producció quotidianes, va venir a la par amb la configuració de la família patriarcal i patrilineal, on l'home era l'únic possible hereu i cap de la família. Això va causar la jerarquització per gènere dins de la família i es va establir com a prototip de les relacions entre individus i grups de la societat coreana (Moon S, 2002: 478). Tanmateix, la introducció del Neo-Confucianisme al país va suposar la masculinització de l'esfera pública, separant així els espais públics i privats per sexe i fomentant la divisió del treball. La subordinació de la dona a les pràctiques domèstiques i a les relacions de parentiu i matrimonials integrades en el sistema familiar de la dinastia Joseon discernien dels costums familiars que van persistir al llarg dels períodes de la dinastia Silla (57 aC-935 dC) i Koryo (918-1392). En les ideologies estatals d'aquestes èpoques, el xamanisme durant Silla i el budisme durant Koryo (García, 2006), no configuraven pràctiques patriarcal i patrilineal i existia un sistema d'herència parcial entre fills i filles. A més, l'adaptació del pensament confucià a la societat coreana també va comportar la pèrdua del prestigi social de les dones i el seu accés als espais religiosos. Anteriorment, aquestes havien tingut un paper essencial en les activitats ancestrals i rituals xamàniques i durant Koryo van tenir plena llibertat per exercir de monges en els monestirs budistes (García, 2006: 7).

Observem a finals del segle XIX el sorgiment del feminisme coreà com a forma de resistència contra la ideologia estatal confuciana (Mellado, 2023: 32). Després de l'arribada de les primeres missions cristianes a Corea, les dones coreanes convertides al cristianisme van comprendre que per acabar amb el patriarcat i sobrepassar les imposicions confucianes sobre les dones, aquestes havien de tenir una participació i un paper més notable en l'esfera pública (MacKenzie, 1920). Aquesta assimilació va ser possible gràcies a les esglésies cristianes, les quals “van ser els primers espais públics de participació per les dones coreanes” (Mellado, 2023: 35). Les dones rebien ensenyaments sobre la igualtat de gènere i això va permetre que comencessin a tenir certa consciència femenina, tot i que la seva presència en aquests espais continuava estant condicionada per la voluntat dels seus marits o pares.

1.1 Moviment de Salvació Nacional

Un fet clau que va permetre una major participació de les dones en l'esfera pública va ser la reforma educacional introduïda pel penúltim emperador de Corea, el rei Gojong. Després d'obrir el país a l'exterior i establir relacions diplomàtiques, comercials i econòmiques a través de la firma de tractats amb països estrangers com el Japó i la Xina entre 1876 i 1882 (Dittrich, 2014), el regne Joseon es va convertir en un lloc d'interès per les potències mundials. Per tal de pal·liar amb la crisi interna que es va originar a partir d'aquest fet, el rei Gojong va impulsar l'any 1894 el Moviment de Salvació Nacional a través de l'educació (Yuk S, 2015: 57). Això va comportar el sorgiment d'associacions dedicades a inculcar valors patriòtics i educar a la nació sobre la modernització del país i la independència (Mellado, 2023: 38). Algunes d'aquestes associacions eren dirigides pels grups missioners que havien arribat anteriorment a Corea, els quals consideraven que les dones, la majoria analfabetes per la seva posició social dins la tradició confuciana, també havien de ser participants d'aquest programa educatiu. A més, el mateix rei Gojong amb el Moviment de Salvació Nacional també defensava l'educació de les dones (Yuk S, 2015). Aquesta reforma governamental es basava a imitar i assimilar el programa educatiu japonès de “bones esposes i mares sàvies” per tal que les dones passessin a ocupar un lloc més actiu en la construcció de la nació. Tot i que podríem considerar que l'objectiu principal requeia en beneficiar a la nació, això va permetre la creació d'escoles només de noies. És així com “la nació coreana, els missioners cristians i els moviments femenins de Corea van fundar al voltant de 3000 escoles en tot el país” (Mellado, 2023 : 65).

1.2 Primeres organitzacions femenines coreanes

Creada el 1898, l'organització autònoma femenina *Chanyanghoe*, es considera el primer moviment feminista coreà (Yuk S, 2015: 61). Va ser fundada per dones *Yangban*, la classe administradora i buròcrata governant tradicional de la dinastia Joseon, però les quasi 400 components del *Chanyanghoe* provenien de diferents classes socials (García 2006). En la Declaració dels Drets de la Dona de 1898 defensaven el dret de la dona al vot, a l'educació i al treball i s'oposaven a l'organització familiar patriarcal confuciana. En les diverses escoles que van crear, a partir de valors tradicionals i moderns conscienciaven a les alumnes sobre la situació de la dona coreana i promovien la igualtat de gènere. Tot i ser finançada per fons privats, el gran èxit d'aquesta organització va donar pas a la creació d'altres associacions femenines com *Yoja Kyoyukhoe* (Societat per a l'educació de la dona), fundada el 1906 per dones *Yangban* i composta per unes 300 dones (García, 2005: 25). A més

de crear diverses escoles per a noies, el 1908 van crear la primera revista femenina coreana *Yeoja Chinam* (Guia de la Dona) (Mellado, 2023) per fer debat públic sobre temàtiques de gènere.

Els primers moviments de dones a Corea es van dedicar a establir espais exteriors que permetessin a les dones sortir de l'esfera domèstica i ser conscients de la seva posició dins d'una societat patriarcal regulada per la tradició confuciana. L'ensenyament sobre la consciència de gènere que les alumnes de les escoles creades durant el Moviment de Salvació Nacional van rebre, van permetre que posteriorment es convertissin en les primeres activistes del feminisme coreà.

2. Feminisme coreà sota la colonització japonesa

Un dels objectius principals del Moviment de Salvació Nacional a través de l'educació era inculcar a la població coreana una consciència patriòtica davant l'amenaça de potències colonitzadores. En les escoles de noies, la salvació de la nació i la lluita per la independència era un tema que també s'implementava a les alumnes (Yuk S, 2015: 58). Aquestes eren conscients que per adquirir un nou paper en la societat, s'havien de convertir en agents socials actius. Així, la colonització japonesa en la península de Corea (1910-1945) va suposar un nou paradigma tant per la nació com pels moviments de dones coreans. Amb l'ideari que per aconseguir la llibertat i l'emancipació de la dona, primer la nació havia de ser lliure, observem una gran vinculació entre la lluita nacionalista i el feminisme coreà d'aquesta època. Moltes alumnes d'escoles femenines van organitzar diverses manifestacions fins a l'any 1930 i juntament amb les seves professores i dones amb altres professions, van ocupar un paper clau en les protestes estudiantils de Gwangju de 1929 (Mellado, 2023: 44). En mostrar el seu activisme i compromís amb la causa nacional, aquestes van aconseguir més reconeixement en l'esfera pública (MacKenzie, 1920).

2.1 Geunuhoe: moviment nacional feminista

Sense abandonar la causa feminista, molts moviments de dones també van donar suport a la participació femenina en la lluita per la independència de Corea. Un clar exemple seria el *Geunuhoe* (Amigues de la rosa de Sharon), el primer moviment nacional de dones coreanes. Aquest estava compost per dones nacionalistes i socialistes, les quals deixant enrere les seves diferències

ideològiques, es van unir el 1927 per fer front als reptes de la dona i de la nació (Park S, 2006). El *Geunuhoe*, per tant, era una organització paraigües que agrupava diversos moviments de dones coreanes (Mellado, 2023: 55). Segons el *Ministry of Patriots and Veterans Affairs* (2025), en el manifest que van establir l'any 1929 vetllaven per abolir la discriminació educativa i salarial per raó de gènere, els costums feudals, el matrimoni infantil i el treball nocturn de dones i menors d'edat. Tanmateix, volien garantir l'ampliació de l'educació general de les dones, la llibertat en el matrimoni i el divorci, establir institucions mèdiques i guarderies i garantir la llibertat de premsa. El *Geunuhoe* també va mostrar gran compromís amb els drets de les treballadores de les fàbriques i les zones rurals.

La colonització japonesa a Corea va suposar la industrialització del país, comportant un èxode rural masculí cap a les zones urbanes i la feminització de les feines del camp (Park K, 1993: 132). A la vegada es va produir una migració femenina urbana de mà d'obra soltera i casada. Les dones casades, com a mà d'obra temporal, es van inserir en les indústries que estacionalment necessitaven mà d'obra intensiva. Per altra banda, la mà d'obra femenina soltera es va inserir en la indústria tèxtil i de seda. Davant les precàries condicions laborals i la discriminació salarial, el *Geunuhoe* va mostrar un suport constant a les vagues sindicals de les treballadores en contra aquestes pràctiques i l'assetjament patit per part dels supervisors japonesos (Mellado, 2023: 58). A més, van crear escoles nocturnes per les treballadores (Jung-Kim J, 2006) i van impulsar campanyes per reivindicar els drets de la salut reproductiva de les dones. Després de l'arrest de les líders de l'organització, el *Geunuhoe* es va dissoldre el 1931 (Mellado, 2023), però podríem considerar que la seva dedicació a la causa feminista coreana i la seva lluita per crear una nova identitat femenina va inspirar a altres moviments de dones i va afavorir a la visibilització social de la “nova dona” coreana.

2.2 La Nova Dona

Arran de la industrialització del país i l'entrada de les dones al món laboral, la “nova dona” representava a les joves que no vivien amb les seves famílies i tenien cert poder adquisitiu i llibertat de moviment. Desafiaven els cànons de bellesa amb vestimenta ampla i pentinats curts (Yoo T, 2005:296) i a través de la premsa van construir un espai discursiu femení que les va fer visibles en l'espai públic. Escrivien revistes femenines on feien debats sobre els drets de les dones, el matrimoni, el divorci, les noves modes, la incipient societat de consum, la salvació de la nació i la qüestió de la “nova dona” moderna coreana. Una temàtica central era l'educació femenina i l'oposició al pensament de molts reformistes nacionals, els quals abocaven per una educació que enfortís la imatge

de “bona esposa i mare sàvia” (Mellado, 2023: 52). Des del punt de vista d’aquestes dones, l’educació havia de fomentar la consciència de ser dona i la seva autonomia.

Els moviments femenins de l’època van introduir una nova mentalitat i visió en la societat coreana i van desafiar les concepcions de classe i de gènere mentre lluitaven per l’alliberació de la dona, la nació i construïen la seva pròpia modernitat (Yoo T, 2005). Tot i això, sota la colonització japonesa, l’arrest de membres de diverses organitzacions femenines i la censura de les seves revistes eren pràctiques freqüents, augmentant entre 1940 i 1945, quan es va prohibir qualsevol mena d’activitat o forma d’expressió en contra de l’imperi japonès (Mellado, 2023: 67). No seria fins que acabés la Guerra del Pacífic que els moviments feministes coreans van poder començar a veure resultats de la seva dedicació i lluita per la causa feminista.

3. Feminisme coreà sota influència nord-americana i els règims totalitaris

La fi de la guerra d’Àsia Pacífic va configurar un nou escenari geopolític per Corea i també va afectar la posició de les dones i als seus drets. A partir del 1945, amb la fi de la colonització del Japó sobre la península i sota la nova influència dels Estats Units, el territori ara concebut com a Corea del Sud, va passar a assumir els valors polítics del sistema nord-americà. El 1947 es va declarar el sufragi universal i es va crear l’oficina de dones per estudiar i analitzar les condicions laborals de les treballadores i assegurar la seva protecció (García, 2006: 32). Posteriorment, el 1948, es va promulgar la primera Constitució de la República de Corea (Park K, 1993). En aquesta es reconeixia la igualtat de tots els ciutadans davant la llei, el seu dret a l’educació, la protecció a les mares i a les treballadores contra la discriminació salarial i de condicions laborals, la promoció dels drets i el benestar de les dones i la prohibició dels matrimonis i estils de vida familiars que no assegurin la dignitat individual i la igualtat de sexes (Const., 1948, art. 11, 31, 32, 34, 36). Observem que per primera vegada l’Estat coreà va assumir els idearis feministes i va institucionalitzar els drets de les dones, plasman el feminisme d’igualtat a la Constitució. A més, el 1953 Corea del Sud va participar en la convenció organitzada per l’Organització de les Nacions Unides (ONU) sobre els drets polítics de les dones (United Nations Treaty Collection). Posteriorment, el 1979 aquesta es va declarar com a convenció CEDAW a favor de l’eliminació de totes les formes d’opressió i discriminació cap a les dones (Woo B, 2021), tractat que Corea del Sud va firmar l’any 1983.

3.1 Llei de la Família

Tot i el desenvolupament de les polítiques de gènere i la declaració de la igualtat entre homes i dones davant la llei, així com la prohibició de la discriminació política, econòmica, social per motius de sexe en l'article 11 de la constitució, molts aspectes de la tradició patriarcal confuciana continuaven prevalent dins l'estructura familiar i social coreana. A més, a partir dels anys cinquanta l'Estat va implantar polítiques natalistes per enfortir el paper de les dones com a reproductores biològiques amb la idea que la unitat bàsica de la nació era la família patrilíneal (Moon S, 1988: 54).

Entre les mesures preses, trobem la Llei de la Família, promulgada l'any 1957 i en vigor des de 1960. En afavorir la posició de l'home en pretexts del matrimoni, el divorci, l'herència i limitant el poder legal de les dones, aquesta llei institucionalitzava els conceptes de família patrilíneal i la jerarquia patriarcal (Kim H, 2009: 112). Arran de la proclamació de la llei i d'un sistema de cap de família que sotmetia a les dones a la voluntat dels pares i els marits, els moviments feministes coreans del moment no van tardar a fer demandes per l'abolició d'aquesta. No seria fins als anys setanta, però, que s'organitzarien sistemàticament entre si per protestar en contra la Llei de la Família (Kim H, 2009). El 1973 seixanta-una organitzacions de dones coreanes van crear la Societat Pan-Dones i el 1975 van proposar la revisió de la Llei de la Família a l'Assemblea Nacional (Cho E, 1998). Tot i que el 1977 la llei va ser revestida, es va mantenir el sistema familiar patrilíneal i l'home de més edat era l'únic que configurava com l'hereu de la família.

Els esforços feministes per revisar la Llei de la Família es van topar amb les crítiques dels grups conservadors. Aquests consideraven que el sistema de cap de família s'havia de preservar perquè era un costum tradicional que definia la identitat nacional sud-coreana. Tal com esmenta Kim Hee-kang (2009: 116), però, les organitzacions de dones argumentaven que el seu activisme no s'oposava a la cultura coreana, ja que aquest sistema no era un costum familiar propi de Corea. Defensaven que el sistema de cap de família formava part del Codi Civil Meiji que es va implementar a la península durant la colonització japonesa i la influència confuciana en l'estructura i les pràctiques familiars van ser importades de la Xina durant la dinastia Joseon. Per això, les feministes coreanes alabaven el valor de la cultura tradicional coreana per reconstruir i reinterpretar el sistema familiar natiu de Corea (Cho E, 1998), en el que els principis de patrilínealitat, patriarcat o herència del fill gran no hi eren presents com al Japó o la Xina.

També cal fer menció de l'activisme de les organitzacions de dones de l'època per acabar amb la llei de 1953 que prohibia l'avortament. Gràcies a les propostes de reforma, el 1973 es va aconseguir un primer pas cap aquest objectiu, amb la promulgació d'una llei que permetia l'avortament en cas

que l'embaràs pogués posar en risc la salut de la dona (Ahn i Han, 1978: 65), que la dona o l'home patissin una malaltia hereditària o fos resultat d'una violació.

3.2 Les noies de la fàbrica

Entre els anys 60 i 70, sota el règim totalitari del General Park Chung-hee (1961-1979) el govern va impulsar estratègies pel ràpid desenvolupament de l'economia de Corea del Sud. La necessitat de mà d'obra intensiva va fer que s'implementés la idea de sacrificar-se per la nació (Moon S, 1998), sobretot per les dones, les quals tenien un paper menys present en el món laboral. Observem així, la mobilització femenina per ser participes del projecte econòmic nacional. “Entre 1963 i 1990, el nombre de treballadores va incrementar catorze vegades. La població femenina econòmicament activa . . . va passar de 2 milions el 1960 a 7,5 milions el 1990” (Park K, 1993: 31). Sent la majoria noies joves, aquestes vivien juntes en dormitoris a prop de les fàbriques i treballaven dia i nit en indústries orientades a l'exportació de productes tèxtils, plàstics i electrònics. El seu esforç i alt rendiment les va convertir en una mà d'obra indispensable pel procés d'industrialització i desenvolupament econòmic del país (Louie, 1995). Tot i la seva gran contribució, les condicions laborals en les quals treballaven eren precàries. Els salaris eren molt baixos i encara que per llei tenien dret a l'educació, les treballadores que s'adcrivien al programa d'estudi de les empreses encara cobraven menys. Segons Park Kyung-ae (1993: 133), el salari mitjà de les dones en la indústria manufacturera era menys de la meitat del sou que rebien els homes. No seria fins que es consolidés la democràcia l'any 1987, que les treballadores començarien a rebre la meitat del salari mitjà d'aquests. Una altra pràctica discriminatòria present era la segregació laboral per gènere. Les treballadores eren considerades mà d'obra temporal i només ocupaven els llocs de treball no qualificats. No tenien oportunitat de promoció als alts càrrecs, ocupats pels homes, per l'ideari tradicional que deixarien de treballar després de casar-se (Moon S, 1998: 56). Segons les empreses, això era un motiu que també justificava els seus salaris baixos, ja que en el moment no tenien responsabilitats familiars i en el futur, comptarien amb els ingressos del marit. Podríem considerar que això fomentava la dependència de les dones envers els homes i amenaçava el rol de la dona com a membre de ple dret de la nació sud-coreana. A més, les denúncies de les treballadores per assetjament sexual i pràctiques abusives per part de les empreses eren constants.

La ràpida industrialització de Corea del Sud va permetre que les dones poguessin entrar en nous espais socials per millorar les seves competències i enriquir-se intel·lectualment. A la vegada, però, observem una gran discrepància entre les contribucions de les dones en la societat industrial i

les recompenses i reconeixement que aquestes van rebre. Per aquest motiu i juntament amb les mateixes treballadores, les organitzacions de dones sud-coreanes de l'època van centrar els seus esforços a demanar una millora de les condicions laborals de les dones i posar fi a la discriminació patida en l'incipient patriarcat capitalista sud-coreà.

El 1979, a causa de la mort d'una treballadora en mans de la policia, es van portar a terme manifestacions en diverses zones del país. Quan el dictador Park Chung-hee es va reunir amb el cap de la KCIA (*Korean Central Intelligence Agency*) Kim Jae-kyu per gestionar aquestes protestes, aquest va matar a Park Chung-hee d'un tret (Louie, 1995: 419). La mort del dictador va potenciar d'instauració de la democràcia al país, però, la matança militar de més de 2000 persones en les protestes de Kwangju, regió de Cholla-do, va causar que els moviments de dones, entre d'altres, es radicalitzessin més (Louie, 1995). La falta de representació governamental femenina i la repressió de la qüestió de la dona a l'agenda pública sota el règim totalitari, va impedir que els moviments femenins poguessin introduir canvis significatius en l'estatus de la dona sud-coreana. Per aquest motiu, moltes intel·lectuals es van adherir al moviment de democratització per ampliar la seva base de poder i crear una plataforma feminista de canvi (Lee i Chin, 2007: 1211).

3.3 Moviment Minjung i KWAU: Korean Women's Associations United

A partir de la dècada de 1980, el feminisme coreà va entrar en una nova etapa anomenada "Segon Moviment". Caracteritzada pel desenvolupament del moviment de dones a la par amb el Moviment *Minjung* (Kim H, 2009), el qual feia referència als valors i les perspectives de les masses coreanes oprimides (Wells, 1995: 2) i era de caràcter populista. El Moviment *Minjung* incloïa en major part a treballadors i treballadores de les zones rurals i les indústries urbanes que s'oposaven a la dictadura militar, l'explotació econòmica i el domini cultural i econòmic de potències estrangeres. També hi formaven part intel·lectuals, estudiants, escriptors i polítics (Louie, 1995). El principal objectiu del *Minjung* era portar a terme l'acció col·lectiva per l'alliberament de les masses oprimides, la democratització política, l'emancipació socioeconòmica i l'autonomia nacional. Aquest, per tant, articulava un activisme basat en la seva aliança amb el moviment democràtic nacional *Minjok-Minju* (Front Democràtic Nacional de Corea del Sud) (Kim H, 2009: 112).

El 1983, el govern coreà va establir el *Korean Women's Development Institute* (KWDI) com a plataforma de comunicació amb les organitzacions de dones i de gestió dels seus interessos (Lee i Chin, 2007: 1220). Aquestes compartien els seus coneixements sobre la situació de la dona amb els

responsables del procés legislatiu, per posteriorment elaborar projectes de lleis sobre els drets de les dones. Des de la seva creació, el KWDI va treballar activament en la millora de les condicions de les dones per posar fi a la discriminació laboral i social. El *Minjung* va ocupar un paper important en l'establiment d'un incipient feminisme d'Estat i va treballar amb altres organitzacions independents sorgides a principis dels anys vuitanta com *Korea Women's Hot Line* (KMHL) i *Korea Women's Association for Democracy and Sisterhood* (Kim H, 2009) per l'aprovació de lleis de gènere.

També cal destacar el paper de *Korean Women Working Association* (KWWA), formada el 1987 per fer front i resoldre la jubilació forçada de les treballadores després del matrimoni i l'embaràs (Louie, 1995: 421-422). Aquesta associació advocava per una millora salarial, una jornada laboral de 8 hores, posar fi a la discriminació i l'assetjament sexual en el lloc de treball, oferir un centre d'atenció infantil i reforçar la solidaritat femenina entre les dones dins i fora del moviment obrer.

El 1987, KWWA, conjuntament amb KMHL, van ser membres fundadores de *Korean Women's Associations United* (KWAU) (Lee A i Lee H, 2013). Creada com a organització paraigües partir de la coalició nacional de 33 organitzacions obreres, camperoles, religioses i mestresses de casa, el KWAU és considerada l'associació de dones més important i transversal dels anys 80 i 90 i encara posseeix gran influència en l'actualitat. Fundada per denunciar l'incident de Kwon In-suk (Louie, 1995: 420), una organitzadora laboral que va ser violada i torturada el 1987 per la policia a la comissaria de Buchon, regió de Gyeonggi, el KWAU va posar èmfasi en la resolució de casos d'assetjament sexual. També considerava que la causa principal de l'opressió i la discriminació contra les dones coreanes no només era el sistema patriarcal, sinó el poder dictatorial, la subordinació política i econòmica als Estats Units i la divisió de la península coreana. Per tant, "es va situar a l'avantguarda del feminisme *Minjung* i el moviment *Minjok-Minju*" (Kim H, 2009: 112) en relacionar la lluita feminista per l'emancipació de la dona amb la lluita per la democràcia i el nacionalisme.

4. Nou paradigma del feminisme coreà: Consolidació de la Democràcia

La restauració de la democràcia electoral va activar la societat civil durant la Sisena República, sobretot amb l'arribada de l'administració civil de Kim Young Sam (1993-97). Això va generar que les organitzacions de dones es proliferessin i es tornessin més diverses i complexes. Segons estudis del KWDI, el 1989 existien més de 2000 organitzacions de dones a Corea, en comparació amb les 23 existents als anys seixanta i les 18 als anys setanta (Lee i Chin, 2007:1213). Aquesta diversitat es pot observar majoritàriament en les organitzacions de petita escala pel gran ventall de temes que tractaven. Entre aquests trobem la violència i l'assetjament sexual, la prostitució, el treball femení en les zones rurals i urbanes, qüestions de consum i de feines domèstiques i l'educació i la cura dels infants (Moon S, 2002). KMHL, per exemple, des de 1983 va dedicar el seu activisme a les qüestions de violència domèstica, oferint assessorament i suport a les víctimes. També va donar a conèixer públicament casos d'assetjament sexual al treball a través de manifestacions.

Moltes organitzacions de dones també van intentar participar activament en l'elaboració de polítiques de gènere per la igualtat d'oportunitats laborals, la participació política i l'educació femenina. La reforma constitucional de 1987 i la declaració de la Llei d'Igualtat d'Oportunitats Laborals (EEOA) va introduir una nova provisió de la igualtat de gènere (Lee i Chin, 2007: 1210), en fomentar la presència pública de les dones i la seva participació en l'economia del país. Moltes empreses, però, no van adherir-se a les noves mesures i l'absència d'un salari igualitari entre homes i dones i la falta de protecció per les mares treballadores continuaven sent pràctiques freqüents. Per aquest motiu, el moviment feminista va centrar grans esforços en millorar les condicions laborals de les dones.

Una fita important va ser la reforma de la Llei de la Família. El juliol de 1989 quaranta-una organitzacions femenines van crear una aliança anomenada Unió de Dones per a la Revisió de la Llei de la Família (Kim H, 2009: 115). Després d'articular i presentar una proposta de reforma a l'Assemblea Nacional, el 1991 va entrar en vigor una revisió d'aquesta llei. Tot i que el sistema de cap de família no es va abolir del tot, la seva influència va disminuir i els drets de les dones dins la família van augmentar. L'herència va passar a ser determinada per la successió i en cas de divorci, la dona podia reclamar una part de la propietat familiar, així com la custòdia dels fills i les filles (Park K, 1993).

4.1 KWAU i l'Estat coreà: aliança estratègica

L'establiment de la democràcia va propiciar la relació negociadora entre l'Estat i el moviment feminista coreà. El 1995 l'Estat va començar a donar suport econòmic a les organitzacions de dones mitjançant la legislació de la Llei Bàsica de Desenvolupament de la Dona (Moon S, 2002). Aquesta ordenava al govern central i als locals a finançar els projectes feministes amb l'objectiu de promoure la igualtat de gènere, el benestar de les dones i expandir la consciència femenina en l'agenda pública. Com a resultat, el KWAU va ser registrada com a organització legal dins del govern coreà i algunes de les seves representants van ser escollides per ocupar escons en l'Assemblea Nacional i la Local. A més, després de la inauguració del govern de Kim Dae-jung el 1998, algunes d'elles també van ser designades a oficines governamentals, principalment en els aparells en expansió de política femenina (Moon S, 2002: 490).

A mesura que la democràcia es va anar instaurant en el govern coreà, KWAU, considerat anteriorment com l'avantguarda del Moviment *Minjung*, va ampliar i diversificar els seus interessos. Al capdavant de la "política de coalició creativa i estratègica" (Chai, 1997: 170) del moviment de dones, KWAU tenia un paper central en l'articulació de l'objectiu comú de la igualtat de gènere i en el tracte de necessitats de grups diversos com les treballadores de les fàbriques, d'oficines, les mestresses de casa, de les zones rurals i les dones pobres de les zones urbanes.

Per portar a terme aquestes tasques, va dirigir la coalició de diverses organitzacions femenines per legislar i reformar lleis com la Llei d'Atenció a l'Infant (1991), la Llei de la Família (1991), la Llei Especial de Violència Sexual (1993) i la Llei de Prevenció de la Violència Domèstica (1998) (Kim H, 2009: 113). Tal com esmenta Moon Seung-sook (2002: 492), els intents de reforma legislativa d'aquestes lleis desafiaven les idees convencionals sobre el gènere i la sexualitat en la societat coreana, i per tant el moviment de dones va trobar-se amb la resistència dels grups conservadors. En aquest context, KWAU va prendre el lideratge per fer front a aquesta resistència a través de la difusió activa dels problemes de la dona en mitjans de comunicació i la redacció de projectes de llei en col·laboració amb professionals. També va organitzar nombroses reunions amb experts i partits polítics, va fer conferències públiques i va utilitzar les jornades electorals per pressionar el govern i la legislatura per tal que s'aproveessin aquestes lleis. A més, KWAU també va establir un sistema de quotes per augmentar la participació de les dones en la política i el servei públic.

4.2 Les dones de confort

Durant els anys 90, una altra qüestió principal de lluita pels moviments feministes va ser les dones de confort. La dominació i colonització estrangera de Corea per part del Japó (1905-1945) i l'ocupació de les tropes nord-americanes i els governs militars (1961-1987) van fomentar la violència sexual al país (Louie, 1995: 423). Durant la Guerra d'Àsia Pacífic (1932-1945) i amb el suport del govern japonès, l'exèrcit imperial japonès va crear estacions de confort, on noies d'entre 11 i 18 anys eren obligades a oferir serveis sexuals als militars. La majoria de les estimades 50.000-200.000 dones de confort (Kim H, 2009) eren de Corea, sent les altres de territoris ocupats com la Xina, Taiwan, les Filipines, Malàisia, Indonèsia i Tailàndia. Aquest crim de guerra, però, no es va fer públic fins a l'any 1991, quan una de les supervivents, Kim Hak-sun (Ramaj, 2022), va compartir la seva història. Per altra banda, des de l'ocupació militar nord-americana el 1945 i sota la premissa que era una funció de seguretat nacional, el govern coreà va permetre i fomentar la prostitució d'un gran nombre de dones coreanes als camps militars nord-americans. Posteriorment, durant els anys 60-70 i com a política de creixement econòmic, Park Chung-hee va encoratjar la indústria del turisme sexual per atraure a empresaris nord-americans i japonesos (Louie, 1995).

El sacrifici sexual de les dones per “salvar a la nació” i el testimoni de Kim Hak-sun van causar que els moviments feministes dels anys noranta posessin centralitat a la creació de mecanismes de suport a les víctimes de violència sexual. El 1991, graduades dels Estudis sobre Dones de la Universitat Ewha van fundar el *Korean Sexual Violence Relief Center* (Louie, 1995: 424) per ajudar les víctimes de violació i violència domèstica. Posteriorment, van crear *Yeolimteo* (Tot i que ara pot ser dolorós i difícil, obriré la meua nova vida per demà) (Lee M, 2017), un refugi de supervivents per ajudar a les víctimes a recuperar l'autoestima i participar en la formació professional i educació per a la seva independència econòmica. El 1990 i amb l'aparició de més de 200 dones de confort supervivents, les quals havien estat en silenci durant dècades, diverses organitzacions feministes van crear el *Korean Council* (Kim H, 2009). El principal objectiu del *Korean Council* era donar suport a les víctimes i exigir al govern japonès unes disculpes oficials, així com compensació legal pels crims. Posteriorment, es va demanar una investigació detallada sobre l'esclavisme sexual al qual van estar sotmeses les víctimes i la identificació de totes les parts implicades. Per commemorar a les víctimes i assegurar que podien ser recordades per futures generacions, la creació de monuments i incloure la qüestió de dones de consol als llibres de text històrics del Japó (Ramaj, 2022: 492) també es va considerar de gran importància.

En un primer moment el govern japonès va negar la seva implicació en les estacions de confort, al·legant que eren gestionades per entitats privades i les dones oferien els seus serveis voluntàriament.

Aquestes declaracions van convertir-se en objecte de debat públic i els testimonis de les víctimes supervivents van augmentar. El 1992, el diari japonès “Asahi Shimbun” va revelar documents que confirmaven la implicació del govern japonès en el sistema de les dones de confort (Ramaj, 2022: 484). Això va causar que el cap del gabinet del moment Koichi Kato, emetés un comunicat on admetia la participació del govern en l'establiment de les estacions. Posteriorment, el 1993, el nou cap Yohei Kono (Ramaj, 2022) va reconèixer que les dones sovint eren reclutades en contra la seva voluntat i va demanar disculpes oficials.

Tot i assumir certa responsabilitat moral, el primer intent d'assumir responsabilitat legal i compensar econòmicament a les víctimes no va arribar fins al 1995, amb la fundació del Fons de Dones Asiàtiques (Kim H, 2009). Aquest va ser creat pel govern japonès, però el personal eren empleats no governamentals i el fons es basava en donacions de la població japonesa. Des d'un primer moment, el *Korean Council* es va oposar a aquesta iniciativa, argumentant que eren diners privats, no una compensació estatal per part del govern japonès, evitant així, la seva responsabilitat legal. El *Korean Council* va organitzar una campanya nacional de recaptació de fons i a través d'un finançament especial del govern coreà, les dones de confort coreanes van rebre una quantitat substancial de diners (Kim H, 2009: 115). Posteriorment, el *Korean Council* ha continuat donant suport a les supervivents, les quals han expressat contínuament les seves demandes per abordar el sistema d'esclavitud sexual al que van estar sotmeses i la denegació de justícia per part del govern japonès. A partir dels seus testimonis, l'any 2000 el Tribunal Internacional de Crims de Guerra de Dones sobre l'Esclavitud Sexual Militar del Japó (Ramaj, 2022: 486) va recomanar diverses mesures reparatòries que el govern japonès hauria d'oferir a les víctimes. Sota la premissa que la falta de reparacions aprofundien el patiment de les supervivents, el Tribunal va instar en la necessitat de reconèixer el crim i desenvolupar projectes de commemoració. El govern japonès, però, va seguir sense prendre mesures significatives ni implementar les recomanacions del Tribunal Internacional de Dones. Aquesta indisposició per reconèixer el patiment i els drets humans de les víctimes, faria que el moviment de dones coreanes continués donant suport a les víctimes supervivents per aconseguir la seva justícia legal i moral.

5. Feminisme coreà de principis dels 2000

Segons el *Korean Institute for Women & Politics* (2011), a principis dels anys 2000 a Corea del Sud existien més de 3500 organitzacions de dones. Els objectius comuns d'aquests grups eren promoure la igualtat de gènere, mobilitzar el lideratge polític de dones en la resolució de problemes relacionats amb les dones, ampliar la participació femenina en els comitès governamentals, prevenir i castigar la violència sexual, protegir a les víctimes i utilitzar els mitjans de comunicació de masses per adquirir consciència pública sobre la qüestió de la dona. Tot i que aquests interessos coincidien amb els de les organitzacions de dones dels anys noranta, també en van sorgir de nous a causa de l'aprofundiment de la globalització i el desenvolupament de la tecnologia de la informació. Alguns d'aquests nous interessos eren protegir els drets humans de les dones desafavorides, incloent-hi les immigrants i les que tenien petits negocis, fomentar el treball voluntari, reforçar els moviments de protecció del consumidor i del medi ambient, posar fi al tràfic sexual i desenvolupar els recursos humans de les dones (Lee A i Lee H, 2013: 50-51).

Amb la creació de noves agències governamentals com el Ministeri de la Dona (1998), el Ministeri d'Igualtat de Gènere (2001) i el Comitè de Coordinació de Polítiques de Dones (2003) (Lee A i Lee H, 2013), l'espai d'oportunitats per a l'articulació de demandes polítiques per millorar els drets i l'estatus social de les dones va augmentar. Les organitzacions feministes van tenir una contribució significativa en l'augment del nombre de dones legisladores i van centrar els seus esforços a generar una visió positiva de les candidates femenines entre l'electorat coreà. Independentment de les seves ideologies polítiques, aquestes organitzacions van cercar aliances amb tots els partits polítics per promoure els drets de les dones i com a resultat, molts partits van introduir reformes específiques de gènere sobre les dones en la seva agenda política. Conjuntament amb el Ministeri d'Igualtat de Gènere i tal com Lee Aie-rie i Lee Hyun-school (2013: 57) comenten, també van:

Impulsar quotes per a les dones de diversos nivells del govern, portant a la revisió de la Llei del Partit Polític l'any 2000 i el 2004, on es requeria que el 30% i el 50% dels representants proporcionals a l'Assemblea Nacional coreana i en les eleccions locals havien de ser dones.

També cal fer menció de la reforma decisiva de la Llei de la Família. El 2008 el Tribunal Constitucional va declarar que, en no representar valors igualitaris d'una nació moderna i avançada, la Llei de la Família no era compatible amb la Constitució sud-coreana (Kim H, 2009 :115). La pèrdua de legitimitat de l'estructura familiar patrilínea confuciana va suposar un major reconeixement dels drets de les dones i els esforços del moviment feminista, que des dels anys 50 ja demanava l'abolició d'aquesta llei.

5.1 Les Joves Feministes

Davant l'existència de grups feministes que gaudien de certa popularitat i influència i, per tant, van poder formar part de l'espai institucional democràtic i impulsar demandes sobre els drets de les dones, a finals dels anys 90 i principis dels 2000 observem el sorgiment de la nova generació de “joves feministes” (Kim J, 2021).

La modernització i l'establiment de la democràcia van augmentar les oportunitats educatives per a moltes dones coreanes. La taxa de noies que assistien a l'escola secundària va passar d'un 24% als anys setanta a un 85% als noranta. Pel que fa a estudis d'educació superior, l'assistència va passar d'un 4% a un 24% (Lee i Chin, 2007). La millora dels recursos educatius per les dones i una major assistència a les escoles i universitats van augmentar la consciència política femenina i la seva participació en activitats socioeconòmiques. Això, però, estava limitat dins d'un context de capitalisme patriarcal (Sohn H, 2024: 33) el qual mitjançant la ideologia de la maternitat i la reproducció, tornava a situar a les dones en l'espai domèstic. Podríem considerar que, tot i rebre encoratjament social i estatal per convertir-se en agents autònoms i ser una força de treball flexible i adaptable, les dones també havien de complir amb les expectatives de gènere per estabilitzar la societat coreana que anava canviant ràpidament.

Davant la imposada necessitat d'equilibrar les virtuts femenines tradicionals amb la nova identitat de dones professionals, observem el sorgiment de nous moviments feministes en les universitats (Hur S, 2011: 190). Aquestes activistes comptaven amb una formació acadèmica sobre la qüestió de la dona i desafiaven la cultura patriarcal quotidiana. El seu principal objectiu era construir un “moviment que actués en conjunt, però sense invisibilitzar les particularitats de cada dona” (Tapia, 2023: 80). Per això, van ampliar l'abast dels problemes de la dona i van incloure la defensa dels drets de les considerades minories com les lesbianes, les transsexuals, les dones discapacitades i les treballadores irregulars. Aquestes joves feministes van intentar establir una participació més activa dins dels espais públics per poder incorporar les seves demandes dins de l'àrea política (Kim J, 2021). Tanmateix, van crear nous espais de participació alternatius cibernètics en adoptar les noves tecnologies.

5.2 Ciberfeminsime

Durant els anys noranta, amb la incipient societat de la informació i la difusió d'internet, observem la creació de comunitats digitals per discutir qüestions de gènere. Aquestes sovint eren dominades i

freqüentades per homes, els quals fomentaven una cultura d'internet violenta, fent que en el ciberespai “es promulgues la jerarquia de gènere i no fos un espai de solidaritat i alliberament per a les dones” (Sohn H, 2024: 40). A finals de la dècada de 1990 i principis dels 2000, per fer front i resoldre els problemes de gènere al ciberespai, les joves feministes van començar a establir pàgines web i comunitats de portals independents per portar a terme pràctiques discursives *online*. Alguns d'aquests espais digitals i d'activisme feminista són les webs *Dalara Talsepo* (1998) i *UNNInetwork* (2000), la revista femenina digital *Ilda* (2003) i *Chumma ne* i *Sallyujyu* (Sohn H, 2024). En vincular les qüestions de gènere i la lluita feminista al món digital, van crear un espai cultural digital femení considerat com a “ciberfeminisme”. Segons Flanagan i Booth (2002), el ciberfeminisme és podria descriure com l'ampli conjunt de pràctiques, debats i teories que aborden les relacions entre el gènere i la cultura digital en l'espai cibernètic. Qüestionant els valors patriarcals a través de la discussió digital, aquests grups intentaven garantir nous espais segurs per a les dones i a la vegada construïen un sentit de sororitat entre elles.

Sovint, però, havien de fer front a la misogínia *online* de comunitats conservadores com *Ilbe*. Creada el 2010, aquesta va desenvolupar diverses formes de discurs d'odi i de cultura de trol en contra de les dones i de grups minoritaris (Kim J, 2021: 80).

6. Reboot Feminista: les Joves-Joves Feministes

Davant la normalització de la misogínia en la societat coreana, observem a partir de 2015 l'aparició d'una generació de “joves-joves feministes”, les quals decideixen utilitzar les xarxes socials per expressar la seva indignació contra la discriminació i la violència de gènere en la societat coreana. La generació de joves-joves feministes està formada per dones joves, principalment estudiants i professores, les quals fan discussió de temes delicats i experiències personals en pàgines web i fòrums a través de l'anonimat o sota pseudònims (Tapia, 2023: 85). Tot i que la seva eina d'activisme principal és el ciberespai, moltes també porten a terme activitats feministes en l'espai públic (Kim J, 2021). Aquestes centren el seu activisme en l'autodeterminació sexual, els drets reproductius, les agressions sexuals, la violència domèstica i la pornografia. Normalment, s'articulen en petites coalicions que reaccionen a esdeveniments específics, sense la direcció d'organitzacions de dones reconegudes o amb llargs anys d'experiència (Kim J, 2021: 83). En molts casos, però, aquestes organitzacions s'han unit i donat suport a les qüestions de gènere tractades en les plataformes digitals per les joves-joves feministes.

L'inici d'aquest *reboot* feminista a Corea del Sud i del que es considera com la “quarta onada feminista coreana” es deu a un fet en concret. El febrer de 2015, el columnista Kim Tae-hun va publicar a la revista *Grazia Korea* un article titulat “*El feminisme sense cervell és més perillós que ISIS*” (Cho H, 2024: 45). Aquest estava ple d'arguments que alimentaven l'odi contra les dones i distorsionava la història del feminisme coreà. Per fer front a la cultura misògina i com a activisme de resistència, es va iniciar a la plataforma digital de *Twitter*, el moviment *#I_am_a_feminist* (Kim J, 2017). A través d'aquest *hashtag*, milers de joves coreanes van reivindicar col·lectivament la seva identitat feminista.

Les comunitats de dones *online* també van fer front a altres problemàtiques i van promoure el 2016 una campanya contra *SoraNet*, la pàgina web de pornografia més gran de Corea del Sud (Taylor i Kim, 2018). En funcionament des de 1999, aquesta distribuïa pornografia il·legal i vídeos i imatges no consensuades de casos de violació i d'exploració infantil. Els esforços feministes van aconseguir situar la qüestió de la violència sexual digital a l'agenda nacional i *SoraNet* va tancar al cap d'uns mesos que comencés la campanya.

El 2018, observem l'extensió per tot Corea del Sud del moviment feminista internacional *#MeToo*, després que la fiscal Seo Ji-hyun, exposés l'agressió sexual que havia patit per part d'un superior (Jo H, 2018). La seva lluita presenta gran simbolisme, ja que tal com va expressar en una conferència a l'assemblea nacional:

Sento la responsabilitat de ser forta. Seria descoratjador per a totes les altres víctimes sortir a parlar quan veuen que fins i tot una fiscal no pot castigar adequadament al seu abusador....

Posteriorment, el 2019, es va impulsar a *Twitter*, *Instagram* i *Youtube* el moviment *#EscapeTheCorset* (Shin i Lee, 2022), per qüestionar els exigents estàndards de bellesa imposats en la societat coreana. A través d'aquest *hashtag*, moltes dones van compartir i publicar pràctiques simbòliques com tallar-se els cabells o destruir productes de maquillatge, generant així certa consciència i sensibilitat femenina. Això ho podríem considerar com un intent de donar visibilitat a la diversitat i llençar el missatge que els únics estàndards de bellesa que s'haurien de complir són els que cada una ens posem sobre nosaltres mateixes.

6.1 Megalia: una nova onada del feminisme online

A part de *Twitter*, la pàgina web *Megalia* també va liderar el ciberfeminisme coreà durant els primers anys del *reboot*. *Megalia* va ser creada el 2015 com a reacció als missatges misògins trobats en el fòrum de discussió *DC Inside* (Cho H, 2024), el qual permetia als seus usuaris establir pràctiques

discursives sobre tota mena de temes. Les activistes de *Megalia* van començar a desafiar la misogínia originada pel brot de Síndrome Respiratori de l'Orient Mitjà (MERS), on els usuaris masculins expandien discursos d'odi en contra d'unes pacients que es deia que havien rebutjat la quarantena. Per aquest motiu, el nom de *Megalia* prové de la combinació del brot “MERS” i “egalia”, inspirat per la novel·la feminista de l'escriptora Gerd Brantenburg *Filles de Egalia* (1977), obra on es presenta un món on els estereotips de gènere estan invertits (Cho H, 2024: 51).

Megalia va donar suport a diverses causes per la igualtat de gènere i la persecució de llocs pornogràfics il·lícits. Aquesta pàgina web, però, es va caracteritzar per emprar el “mirroring” (Jeong i Lee, 2018), una estratègia que implicava intercanviar el gènere del discurs d'odi i les degradacions misogínies que patien les dones. Van canviar el gènere de paraules com “dona *kimchi*”, utilitzat per referir-se a una dona que depèn econòmicament d'un home, per “home *kimchi*” (Kim J, 2021). Tot i que durant els deu anys de la seva existència, *DC Inside* havia permès l'ús de “dona *kimchi*” i professava ser un espai igualitari, la paraula “home *kimchi*” va ser prohibida pocs dies després de la seva aparició al fòrum (Cho H, 2024: 52). *Megalia* també va emprar “mirroring” per reflectir els termes masculins utilitzats per criticar i degradar els genitals de les dones en crear el gest “*sochu*”, per referir-se als genitals dels homes (Cho H, 2024). Aquest gest segueix sent utilitzat en l'actualitat per les feministes i sovint és objecte de controvèrsia. Les comunitats d'homes van centrar els seus esforços a eliminar totes les publicacions “mirroring” creades per *Megalia*, sota la premissa que fomentaven l'odi. Això va causar que el fòrum de *Megalia* a *DC Inside* acabés tancant després de pocs mesos.

Algunes de les seves usuàries van obrir el 2016 una pàgina de *Facebook* per difondre casos de discriminació de gènere i campanyes feministes, però va acabant desapareixent el 2017, després de discussions internes sobre l'acceptació a la comunitat d'usuàries LGBTQ+ i dones transsexuals (Tapia, 2023: 78). El seu impacte, però, va prevaldre, ja que la paraula “Megal”, abreviatura de *Megalia*, continua sent utilitzada pels homes misògins com a terme general per degradar les dones que expressen les seves opinions (Kwon, 2021).

Posteriorment, les usuàries de *Megalia* han continuat amb el seu activisme feminista i abordat diferents causes per separat. Algunes s'han centrat en l'activisme *queer*, l'ambiental, el moviment pels drets de les dones discapacitades, han planificat seminaris educatius sobre el feminisme i impulsat polítiques per aturar l'agressió sexual cibernètica i donar suport a les víctimes. Algunes altres, van crear “Womad”, una comunitat *online* que s'oposava a la participació de dones transsexuals en el moviment feminista i sostenien una posició TERF, el feminisme radical trans-excloent (Tapia, 2023: 78). En incitar l'odi a persones transgènere, homes homosexuals, immigrants, refugiats i altres minories, aquesta comunitat ha estat molt criticada dins del mateix moviment feminista coreà.

6.2 Reboot feminista en l'espai públic

Un tret característic del feminisme contemporani coreà és la convergència entre l'activisme *online* i *offline*. L'espai feminista digital va començar a articular-se públicament a partir del feminicidi que va tenir lloc a prop de l'estació de metro de Gangnam el maig de 2016 (Jeong i Lee, 2018). Aquest va causar gran commoció i indignació social i l'atribució del crim a la salut mental del culpable per part dels mitjans de comunicació, va generar debat públic sobre la normalització de la violència envers les dones. Les joves universitàries van dur a terme manifestacions i concentracions commemoratives al voltant del metro de Gangnam i a través de *Twitter* i altres comunitats online van organitzar diversos projectes com emplenar les sortides de l'estació amb notes adhesives plenes de missatges de suport a la víctima (Cho H, 2024: 55). El crim de Gangnam es podria considerar com el detonant per què moltes dones, que només solien freqüentar l'espai *online*, comencessin a acudir a activitats feministes públiques.

A més, una enquesta del Ministeri d'Igualtat de Gènere i Família del mateix any, va informar que un 41,5% (Kim S, 2022) de dones coreanes amb parella o casades, havien estat sotmeses a violència física en la intimitat. Observem com la violència sexual, l'avortament, la discriminació en el mercat laboral, la misogínia i les experiències de les dones van incidir en la discussió pública i política iniciant “un projecte feminista de justícia social orientat a la reivindicació dels drets de les dones i la reconstrucció de la societat coreana” (Tapia, 2023: 63).

En aquest context, el 2016 es van fundar *Femidangdang* i *Flaming Femi Action* (Tapia, 2023), dues agrupacions de dones que avui en dia continuen amb el seu activisme i organitzen manifestacions, seminaris i xarrades. Molts membres de *Femidangdang*, en revelar les seves identitats per voluntat pròpia, son personalitats públiques. Tot i que ambdues centren el seu activisme en l'espai públic, també tenen xarxes socials, on difonen les seves activitats i opinions.

També cal fer especial menció als esforços feministes des de 2016 arran de l'Acord Corea-Japó. El 28 de desembre de 2015, més de setanta anys després de la Guerra d'Àsia Pacífic, Corea del Sud i el Japó van arribar a un acord per resoldre la disputa de les dones de confort. Aquest es va considerar final i irreversible i tal com Ramaj (2022: 496) esmenta, estava format per dos components principals: (1) El ministre d'afers exteriors del moment, Kishida, va emetre unes disculpes oficials en nom del llavors primer ministre Shinzo Abe i (2) El govern japonès va transferir 1000000000 JPY (uns 7 milions d'euros) al fons de Corea del Sud per donar suport a les supervivents (KWAU, 2019). Tot i que aquestes mesures aparentment compleixen amb les demandes feministes, a què es deu que l'Acord Corea-Japó fos rebutjat i criticat per les supervivents i la societat civil coreana des d'un primer moment? Pel que fa al primer punt, tot i demanar disculpes, Kishida no va descriure la gravetat del crim i el grau de responsabilitat de les parts implicades. A més, Shinzo Abe, el qual el 2007 va

negar l'esclavisme sexual de dones per part de l'exèrcit japonès, no va transmetre les disculpes directament. Així, podríem considerar que les disculpes no complien el dret de reconeixement de les víctimes i realment no es pot saber si Shinzo Abe estava d'acord amb aquestes. Pel que fa al segon punt, la donació monetària es va fer de manera indirecta a través d'una fundació i, per tant, el govern japonès no va assumir responsabilitat legal. També és necessari tractar els altres dos punts que van formar l'Acord. (3) Per petició del Japó, el govern coreà es va comprometre a retirar l'Estàtua de la Pau situada davant l'ambaixada japonesa a Seül. Aquesta estàtua representa a les dones de confort així com els seus patiments i la lluita per la justícia. El descontentament del govern japonès amb l'estàtua, es podria interpretar com una negació al dret de les víctimes a ser commemorades. A través de protestes davant l'ambaixada per protegir l'Estàtua de la Pau, els moviments de dones han aconseguit que aquesta encara no hagi estat retirada, fet que el govern japonès considera com un incompliment de l'Acord. (4) Finalment, ambdues parts van decidir que s'abstindrien d'acusar o criticar a l'altre sobre la qüestió de les dones de confort en la comunitat internacional. Això va afavorir l'establiment de relacions diplomàtiques i cooperació entre els dos països, però a la vegada demostra que l'Acord va ser firmat sense consultar a les víctimes (Ramaj, 2022) i no va reflectir la seva voluntat ni les seves necessitats.

Consecutivament, el moviment feminista coreà ha instat que resoldre el problema de l'esclavitud sexual militar japonesa és una tasca fonamental per erradicar la discriminació de gènere i la violència sexual. Organitzacions com el KWAU han mostrat constant compromís i voluntat en col·laborar amb el govern coreà per trobar una solució justa i prendre mesures actives per commemorar a les víctimes i ajudar a les supervivents. Per fer-ho, però, consideren que l'Acord Corea-Japó del 2015 ha de ser anul·lat i el govern japonès ha d'oferir unes disculpes sinceres i assumir responsabilitat legal. Tanmateix, el KWAU també insta al govern coreà a resoldre la distorsió malintencionada de la qüestió de les dones de confort i la difamació de les víctimes. Una supervivent entrevistada pel KWAU (2019) esmenta:

El que volem no són diners. El govern japonès ha d'admetre els crims de guerra, demanar disculpes oficials i una compensació legal per restaurar el nostre honor i els nostres drets humans.

Malgrat les constants crítiques públiques i les demandes per renegociar l'acord, el ministre d'affers exteriors de Corea del Sud Kang Kyung-wha, va afirmar l'any 2018 que l'acord es mantindria (Ramaj, 2022: 508). Actualment, només 7 víctimes coreanes de l'esclavitud sexual del Japó en temps de guerra continuen vives (Yoon M, 2025) i les organitzacions de dones continuen impulsant projectes de protecció, suport i commemoració de les dones de confort.

Durant 2018, l'activisme feminista coreà en l'espai públic també es va centrar en l'organització de protestes en contra la gravació i distribució d'imatges no consensuades (*molka*) .

Casos com l'exploració sexual i la difusió d'imatges de noies menors d'edat a través de l'aplicació de missatgeria *Telegram* van comportar l'adherència massiva en aquestes protestes i reflectir la creixent consciència social sobre el problema de la violència sexual digital. Segons dades recopilades pel *Digital Sex Crime Victims Support Center*, organització afiliada al Ministeri de Gènere i Família, l'any 2023 es van suprimir més de 240.000 fotos i vídeos sexuals produïts i distribuïts il·legalment (Park J, 2024). A més, l'impacte del desenvolupament de noves tecnologies com AI encara problematitzen més les qüestions de gènere. El 2024, milers de dones es van concentrar a Seül per protestar en contra la pornografia "deepfake". Aquesta va ser la primera protesta massiva des de la del 2018 (Jung H, 2024) i va situar de nou la violència sexual digital en l'agenda nacional.

Els esforços feministes per la despenalització de l'avortament a través de manifestacions durant 2018 i 2019 van ser constants. Finalment, l'abril de 2019 la prohibició d'aquesta pràctica es va declarar inconstitucional (Tapia, 2023: 89), llei que va entrar en vigor el 2021.

El 2019, l'alta bretxa salarial i la iniquitat estructural de gènere en el món laboral també van comportar un seguit de protestes públiques. Segons estudis analítics de *Women in Korea* de 2020, el principal motiu que impedia la participació de les dones al mercat laboral el 2019 era la cura dels fills i el treball domèstic (Tapia, 2023: 75). Moon Seung-sook comentava l'any 2002 que independentment de la seva situació professional, moltes dones coreanes es trobaven reclutades en relacions domèstiques. Podríem considerar que aquest fet encara és una realitat en l'actualitat i com la noció i la pràctica de la dona com a agent públic i actiu continua sent aliè per un gran nombre de dones coreanes.

6.3 Reboot feminista en l'àmbit polític

En l'àmbit polític, el *reboot* també va tenir impacte i influència en l'agenda governamental. Durant la seva presidència entre 2017 i 2022, Moon Jae-in es va declarar feminista i va expressar la seva voluntat d'articular una societat coreana més igualitària i segura per a les dones.

En els últims tres anys, però, l'administració de l'ara destituït president conservador Yoon Suk-yeol, ha suposat una regressió de la igualtat de gènere. Yoon Suk-yeol va mostrar, des de l'inici de la seva presidència el 2022, el seu rebuig cap al feminisme i ha mencionat en diverses ocasions que a Corea del Sud no existeix una discriminació estructural per motius de gènere. Com a part de la seva campanya electoral, també va expressar la seva intenció de dissoldre el Ministeri d'Igualtat de Gènere i Família (KWAU, 2025), el qual coordina les polítiques d'igualtat de gènere de tots els ministeris i dona suport a moltes organitzacions de dones coreanes. Un cop a la presidència, va deixar vacant el càrrec de ministre d'Igualtat de Gènere després de la dimissió de l'anterior, en el que

semblava ser un intent de dissolució. Davant d'aquesta situació, més de 800 organitzacions de dones coreanes com KWHL, *Women Link* o KWAU, entre d'altres, s'han unit en diverses ocasions per protestar en contra d'aquesta decisió. A través de conferències, han expressat el paper essencial del Ministeri pel desenvolupament i l'aplicació de polítiques que desenvolupen els drets de les dones.

L'agenda política antifeminista de Yoon Suk-yeol ha aprofundit la sistematització de la desigualtat i la discriminació de la dona. La bretxa salarial de gènere ha augmentat i actualment les dones guanyen un 31% menys que els seus companys de feina i ocupen menys del 20% dels escons del Parlament. A més, el pressupost del Centre Privat d'Assessorament en la Igualtat Laboral ha estat completament retallat (KWAU, 2025).

Segons estadístiques publicades per KWHL (2025), el 2024 almenys 181 dones van ser assassinades per homes en una relació íntima i 555 van ser víctimes d'intents d'assassinat. Tot i que aquest nombre ha augmentat significativament respecte als altres anys, hi ha hagut una reducció del pressupost estatal per les víctimes de violència masclista. Per aquest motiu, els moviments de dones han demandat l'establiment d'estadístiques nacionals sobre la violència contra les dones, la sanció adequada dels agressors i l'enfortiment de les mesures de protecció a les víctimes. Entre el 2024-25, l'acció conjunta feminista també ha centrat els seus esforços en la revisió de la Llei de Violació de la República de Corea i han presentat a l'Assemblea Nacional dues peticions per la introducció del delictes de "violació no consentida". Actualment, aquest delictes es considera com a agressió i intimidació, fent que durant el procés d'investigació i el judici, s'interrogui a la víctima sobre fins quan va resistir i quanta por va sentir (KWAU, 2025). Segons estadístiques del *National Sexual Violence Counselling Center Council* de l'any 2022, el 62,5% dels casos de violació es van produir sense agressió o intimidació explícita (KWAU, 2025). Així, tot i que moltes víctimes es veuen afectades per estructures de poder desiguals, com l'edat o la seva vulnerabilitat respecte a l'agressor, la llei actual no reflecteix aquesta realitat. El moviment de dones insisteix que totes les formes de violació s'han de definir com absència de consentiment i "la revisió de la llei de violació és un canvi essencial per avançar cap a una societat que garanteixi plenament l'autodeterminació sexual" (KWAU, 2025).

Tot i que no podem atribuir les accions discriminatòries i misògines en contra les dones a una personalitat en concret, sí que podríem considerar que els grups d'homes coreans han trobat en l'administració antifeminista de Yoon Suk-yeol una legitimació governamental dels seus ideals patriarcal i masclistes.

7. Antifeminisme i Feminisme Radical

De la mateixa manera que el ciberespai ha permès la difusió i l'organització del moviment feminista coreà, el discurs radical i controvertit de comunitats com *Megalia* i *Womad* també ha generat una apreciació negativa del moviment. Els considerats antifeministes, són principalment homes d'uns vint anys que desenvolupen una cultura de misogínia en el ciberespai sota la premissa que les feministes són un grup radical i homogeni. Sovint s'organitzen en grups com *Hannam-chung* (Solidaritat dels Homes), el qual compta amb més d'un milió de seguidors (Pyo, 2025). El discurs de *Hannam-chung* recau en la idea que a l'haver de fer el servei militar i tenir menys temps per estudiar que les dones (Tapia, 2023: 96), els homes també són víctimes de l'estructuració social coreana. Per tant, sota l'ideal que les dones no són les úniques que pateixen discriminació, qualifiquen a les feministes de sensibles, problemàtiques i egoistes. No veuen el feminisme com una demanda per una igualtat d'oportunitats, sinó com una demanda de privilegis i drets de més. També consideren que intenten destruir les estructures, els valors i els rols de gènere tradicionals i això pot comportar inestabilitat social i deteriorament moral (Molina, 2024: 50).

Com a resposta als atacs en el ciberespai, les feministes van crear l'expressió “feminisme aprovat per *oppas*”¹ (오빠가 허락한 페미니즘) (Tapia, 2023). A través d'aquest, fan crítica als estereotips creats pels homes del que és ser una bona o mala feminista i l'idea que una autèntica feminista hauria de difondre els seus pensaments educadament i sense perjudicar a la societat coreana. Una feminista coreana entrevistada per Janice Tapia (2023: 98) expressa:

Crec que el “feminisme aprovat per *oppas*” és com els homes volen que sigui el feminisme. Prefereixen que els hi fem entendre el feminisme sense cap lluita. Crec que el problema d'aquesta visió és que no entenen la ràbia. Intenten comprendre el problema estructural del sexisme, però no l'experiència....

La concepció social que “totes les feministes són radicals” també es deu en gran part a la representació selectiva d'activistes i de moviments de dones als mitjans de comunicació. A aquesta desinformació mediàtica també s'hi afegeix la falta d'ensenyaments sobre la igualtat de gènere a les escoles, facilitant, així, la promulgació d'estereotips negatius i de prejudicis sobre el moviment. El desenvolupament de projectes educatius per donar visibilitat i enteniment al feminisme coreà i la qüestió de la dona encara són necessaris. Una estudiant entrevistada pel KWAU (2025) comenta:

¹ Terme que utilitzen les dones per referir-se al seu germà gran o un conegut amb més edat que elles

Com a estudiant que assisteix a l'escola, sempre sento que hi ha una falta d'educació impactant sobre la igualtat de gènere. No és fàcil canviar la percepció d'una persona només a través de l'educació, però és necessari oferir educació de consciència de gènere a les institucions educatives obligatòries a nivell nacional.

La homogeneïtzació del moviment també ha causat que la diversitat discursiva i l'existència de grups amb diferents prioritats i aproximacions quedin en segon pla. En l'actualitat es poden distingir dues grans tendències dins del moviment feminista coreà, la radical i la interseccional (Kim J, 2021). El feminisme interseccional, a part de promoure la causa feminista, manté una estreta relació amb altres moviments socials coreans com el LGTB+ o el d'immigrants, sota la premissa que tots són grups oprimits. Per altra banda, el feminisme radical prioritza assumptes que afecten la dona com a subjecte social i polític (Tapia, 2023). Dins d'aquesta tendència, trobem la variant TERF, associada a la comunitat *Womad*, la qual implementa un discurs d'odi cap a les dones transsexuals i s'oposa a la seva inclusió al moviment feminista coreà. La dissidència sobre la posició de les dones transsexuals i altres conceptes de gènere, generen freqüents disputes entre aquestes dues tendències. Les interseccionals sovint manifesten la seva oposició al feminisme TERF i qualifiquen les seves idees i pràctiques com a reduccionistes (Tapia, 2023: 95) i propulsores d'un discurs d'odi.

Tot i els esforços de moltes feministes per discernir-se de l'etiqueta de feminista radical, la concepció del moviment de dones com a grup homogeni encara preval en la societat coreana. Aquesta generalització i en conseqüència les valoracions negatives sobre el moviment, limita a moltes dones a participar-hi activament per por de ser discriminades. Tal com expressa una usuària de l'espai digital feminista *Dalara Talsepo* (Molina, 2024: 48):

Crec que la raó per la qual moltes dones diuen coses que són prou "feministes", però afegeixen "No soc feminista, però..." és per la por a ser etiquetades. En molts casos els nombrosos malentesos i les distorsions que envolten el feminisme s'entrellacen amb l'afirmació que és "perillós" i, per tant, una cosa que cal témer.

Podríem considerar, que en l'actualitat moltes joves coreanes, tot i alinear-se amb ideals feministes, segueixen el moviment passivament a través de les plataformes digitals i eviten identificar-se socialment com a feministes degut a factors generacionals, culturals i polítics.

8. Crisi demogràfica: politització de la maternitat i el matrimoni

Amb la segona taxa de fecunditat més baixa del món, Corea del Sud actualment s'enfronta a una gran crisi demogràfica. El nombre de naixements per dona en edat reproductiva ha anat disminuint constantment durant més d'una dècada i el 2020, el nombre de morts va superar el nombre de naixements (Corxet, 2023). Això s'ha atribuït a la insuficiència econòmica que pateix gran part de la joventut sud-coreana. L'alt cost de vida i del manteniment dels fills ha causat que moltes dones rebutgin la idea de casar-se o formar una família. Aquesta crisi demogràfica, però, no només es deu a una qüestió econòmica, sinó també estructural. Observem com moltes dones tampoc desitgen ser mares a causa de la pressió que se'ls imposa dins d'una societat profundament patriarcal i un mercat laboral masculista.

Tot i l'assoliment d'una millora en els drets socials i la participació política de les dones gràcies als esforços del moviment feminista al llarg dels anys, el model de família de Corea del Sud encara està regulat per valors patriarcals. La noció generalitzada que el rol de la dona es basa en la reproducció, les feines domèstiques, i la criança dels fills segueix molt present i l'home continua tenint la veu central en la presa de decisions. Tal com expressa una usuària de la web feminista *Dalara Talsepo* (Molina, 2024: 45), “....les dones passen a ser filles d'un home a ser esposa d'un home i després mare d'un home”. A més, tot i que la política de baixa per maternitat ofereix dotze mesos de treball remunerat, només un 7% dels homes la sol·liciten. Aquest nombre presenta gran diferència amb el 70% de les dones que agafen la baixa (Molina, 2024: 13), moltes de les quals més tard no són promogudes o són obligades a deixar el lloc de treball. Això, però, no encaixa amb la jove generació de dones coreanes, les quals tenen estudis universitaris i expectatives laborals. Davant els desavantatges socials i econòmics que la maternitat comporta, moltes joves prefereixen optar per construir una carrera professional, en comptes de tenir fills i, per tant, tampoc consideren el matrimoni com a necessari. Així, el rebuig a la cultura patriarcal i la preocupació per l'estabilitat econòmica han causat que Corea del Sud s'enfronti a una de les majors crisis de natalitat de la seva història, la qual afecta directament l'economia i el desenvolupament del país.

En els darrers setze anys, el govern sud-coreà ha anat aplicant mesures per pal·liar amb aquesta situació i augmentar les taxes de fecunditat. Ha invertit bilions d'euros en programes de suport i préstec per la criança dels fills, hipoteques a baix interès per noves parelles casades i l'ampliació de permisos per la baixa de maternitat o paternitat (Corxet, 2023). Aquestes polítiques, però, encara no han produït l'efecte desitjat i moltes dones en edat reproductiva continuen mostrant pessimisme a la idea de ser mares.

Davant la politització de la maternitat i el matrimoni i com a resposta a les polítiques pronatalistes del govern, el moviment feminista coreà continua fent front a les expectatives patriarcal imposades sobre les dones. “Si bé els moviments feministes són diversos i multifacètics, comparteixen objectius i principis comuns destinats a abordar les desigualtats i injustícies sistemàtiques” (Molina, 2024: 53). La discriminació en el lloc de treball, els alts estàndards de bellesa, la violència domèstica i sexual i la distribució desigual de les tasques domèstiques i la cura dels fills suposen un estancament pels drets civils de les dones i les feministes coreanes situen aquestes qüestions al capdavant de la seva existència (Corxet, 2023).

En una societat patriarcal, la maternitat és la base de la identitat femenina. La concepció generalitzada que la funció de la dona és ser mare i, per tant, casar-se, genera unes expectatives que pressionen a les dones a complir i adaptar-se als rols tradicionals de gènere. Tal com expressa una usuària de la web feminista *Dalara Talsepo* (Molina, 2024: 43), “Inclús en el moment que totes les filles de Corea decidim que no viurem com les nostres mares, la família i la societat ens imposa ser mares”. En l’actualitat, acabar amb aquestes expectatives, donar visibilitat a l’existència de diversos rols femenins socials i promoure els drets reproductius de les dones són tasques principals pel moviment feminista coreà.

9. Moviment 4B

De tendència radical, el Moviment 4B va sorgir en el ciberespai el 2019 per desafiar activament les pressions i expectatives de gènere sobre les dones en la societat sud-coreana. Tot i que gran part de les seves afiliades han optat per mantenir-se en l’anonimat, s’estima que consta d’entre 5.000-50.000 membres (Sastre, 2024). El Moviment 4B està articulat a partir de 4 premisses: no al matrimoni (비혼), no a la maternitat (비출산), no al tenir parella (비연애) i no a les relacions sexuals amb homes (비섹스). D’aquesta manera, opta per fer front a l’estat patriarcal coreà i s’oposa a les seves polítiques pronatalistes, les quals consideren la capacitat reproductiva de les dones com un instrument per l’avenç i el desenvolupament del país (Corxet, 2023). A més, en promoure aquestes polítiques a través del model de família tradicional i el matrimoni, augmenten les expectatives de gènere de la dona com a esposa, mare i cuidadora. Per aquest motiu, les feministes del Moviment 4B s’oposen al matrimoni i al tenir parella per aconseguir l’autonomia i la independència de les dones.

Aquesta idea és visible en un comentari d'una usuària de la web feminista *UNNInetwork* (Molina, 2024: 46):

Necessitem anar més enllà de dir “no” al matrimoni i hem de trencar amb la família. El sistema de benestar del nostre país està estructurat a nivell familiar, per la qual cosa els individus no poden valdre per si mateixos com a individus.

Un tret característic de les components del Moviment 4B és que moltes porten els cabells curts i no se solen maquillar. Això es podria entendre com un intent de mostrar rebuig cap als estàndards de bellesa generalitzats del país i les pràctiques consumistes associades a aquests (Corxet, 2023). Tot i que fan ús de les plataformes digitals com a espais de debat principals, també es troben en petits grups d'estudi feministes o fan quedades solidàries.

En l'actualitat, una narrativa emprada tant per molts col·lectius d'homes com pels mitjans de comunicació, és que la crisi demogràfica es deu a l'existència d'iniciatives radicals feministes com el Moviment 4B. En qüestionar la divisió dels rols de gènere i voler introduir canvis en la concepció de la dona com a mare i esposa, les consideren com a responsables del perill que la baixa natalitat suposa pel desenvolupament econòmic i social del país.

Com que els estereotips i les expectatives de gènere tradicionals prevalen, les dones solteres que prioritzen la seva autonomia i aconseguir les seves metes laborals, son jutjades per no complir amb el seu rol social. Tal com comenta una usuària de la web feminista *Dalara Talsepo* (Molina, 2024: 47):

Com que el model a seguir de dones entre 30 i 20 anys estan totes casades, ...sovint escoltes coses com “qui cuidarà de tu quan siguis gran?”. Com que em continuen dient que no estic casada i que tinc deficiències, crec que vull demostrar que estem bé tal com estem.

En valorar la seva llibertat personal, la nova generació de feministes i moviments com el 4B mostren resistència a la pressió social i estatal per complir amb les expectatives de gènere. Podríem argumentar, que tot i que el govern coreà intenta pal·liar amb la qüestió econòmica, a la vegada no intenta comprendre que el problema va més enllà. Per tant, observem com moltes dones ja no estan disposades a adherir-se a un sistema estructural patriarcal que limita i posa en desavantatge a les dones en quasi tots els àmbits de la vida pública i privada.

10. Futurs reptes del moviment feminista coreà

Després que Yoon Suk-yeol declarés la llei marcial el 3 de desembre de 2024, Corea del Sud s'ha trobat en mig d'una lluita per protegir la democràcia. Durant 123 dies, la societat coreana ha sortit al carrer per defensar els drets humans, la Constitució i demanar la destitució del president. En aquest context, les organitzacions de dones han participat activament en manifestacions públiques i, en el ciberespai, han demanat la seva detenció sota la premissa que estava minant els valors d'igualtat de gènere, promovent l'odi i intentant destruir la democràcia (KWAU, 2025). Tot i la destitució de Yoon Suk-yeol el 4 d'abril de 2025, el moviment feminista coreà no considera que s'hagi arribat al final, perquè la liquidació de forces internes de rebel·lió, la reforma social i la democràcia d'igualtat de gènere (KWAU, 2025) encara son necessàries.

Davant les 21 eleccions presidencials que se celebraran el 2 de juny, *Korea Women's Hotline*, juntament amb altres organitzacions dins del KWAU van fer una conferència de premsa per anunciar 25 punts clau per avançar cap a una política d'igualtat de gènere. Tanmateix, es va instar als candidats a incloure aquesta qüestió en la seva agenda electoral per superar la regressió antidemocràtica de l'administració de Yoon Suk-yeol i assegurar que “una persona que nega la discriminació estructural de gènere i esborra les dones de la política” (KWAU, 2025), no torni a la presidència. Algunes de les polítiques proposades per les organitzacions feministes van ser la promulgació de lleis en contra la discriminació, revisar la llei sobre “violacions no consensuades”, erradicar la violència sexual digital i la indústria de l'explotació sexual, crear igualtat de gènere en el treball i garantir al dret a l'avortament segur i els drets sexuals i reproductius de les dones (KWAU, 2025). Les demandes del moviment feminista, no es limiten a qüestions de la dona, sinó que també busquen eliminar la discriminació contra minories com les persones amb discapacitat i els infants i les dones immigrants. També es va tractar la falta de visibilització de les parelles del mateix sexe dins de les polítiques públiques i es va demanar el reconeixement legal del matrimoni LGTB i el dret de la família en diverses formes.

Tot i que algun candidat electoral com Kim Dong-yeon del Partit Demòcrata de Corea, ha expressat la seva voluntat de reformar la llei de “violacions no consensuades” i la llei de l'avortament, la majoria s'han absentat d'esmentar la qüestió de la igualtat de gènere. Candidats del Partit del Poder Popular, fins i tot s'hi han oposat, com Hong Joon-pyo, que vol difondre el “familiarisme” per contrarestar el feminisme extrem i Hong Dong-hoon, el qual considera que la legislació de les “violacions no consensuades” podria culpabilitzar a persones innocents (KWHL, 2025). Per altra

banda, Lee Jae-myung, el principal candidat a la presidència, no ha anunciat una posició clara sobre les polítiques d'igualtat de gènere, causant incertesa. Davant aquesta situació, el moviment feminista coreà insisteix que cap política o democràcia és possible sense la igualtat de gènere i que, tal com ha expressat *Korea Women's Hot Line* (2025):

No es pot anomenar una autèntica democràcia a una societat on les dones ni tan sols tenen garantit el dret a viure amb seguretat, una societat on s'esborra l'existència de minories sexuals, una societat on els immigrants i els discapacitats estan exclosos. La igualtat que reclamen les feministes no és només per a les dones, sinó un clam per una millor democràcia que inclogui tots els marginats. El món polític hauria d'escoltar la veu de les dones. Lluitarem fermament fins al final. D'aquesta manera, el lema "Les feministes salvem la democràcia" no serà una mera retòrica, sinó la veritat.

El moviment feminista coreà reconeix que la lluita per la igualtat de gènere implica una reestructuració profunda de les premisses que sostenen l'ordre social, polític i institucional del país. La subordinació de les dones està arrelada a una estructura de poder que travessa la cultura, l'economia, la legislació i la representació política. Així, per poder establir plataformes de canvi i aconseguir que les dones siguin membres de la nació de ple dret, és imprescindible qüestionar i transformar les condicions estructurals que perpetuen la desigualtat. Podríem considerar el moviment feminista coreà com una eina indispensable per a l'avanç d'una societat més equitativa i la regeneració de la democràcia sud-coreana.

Conclusió

El moviment feminista a Corea del Sud ha evolucionat dins d'un marc històric i cultural condicionat per estructures patriarcal, valors confucians i polítiques autoritàries que han invisibilitzat i subordinat a la dona durant segles. Amb les reformes nacionals per modernitzar el país i resistir la dominació estrangera a finals del segle XIX es va començar a promoure l'educació femenina com a mitjà per assegurar la independència. Això va permetre que moltes dones donessin els seus primers passos fora de l'esfera domèstica. Durant el període colonial japonès, la dona va ser sotmesa a pràctiques d'explotació com el treball forçat i esclavitud sexual. La inserció femenina en el mercat laboral a partir dels anys 60, va ser essencial per al creixement econòmic i la industrialització de Corea del Sud. Tot i això, el paper de la dona va ser poc reconegut i discriminat. L'arribada del procés de democratització a partir dels anys 70 i 80 va obrir espais per a la politització de les dones, les quals van començar a organitzar-se de manera més autònoma i ocupar espais dins de la societat civil, reclamant drets i igualtat d'oportunitats.

Tot i que existeix la concepció que el moviment feminista coreà ha abandonat la qüestió de la dona en diverses ocasions per fer front a problemàtiques nacionals, sigui l'ocupació de potències estrangeres o els règims totalitaris, considero que al llarg del treball s'ha pogut observar com això no ha estat del tot cert. La seva participació en moviments democràtics van afavorir l'establiment de plataformes institucionals feministes i l'inici d'un projecte d'alliberament de la dona.

Amb la consolidació democràtica als anys 90 i l'aparició d'associacions de dones que van col·laborar amb l'Estat per promoure polítiques d'igualtat de gènere, el moviment feminista es va revitalitzar i diversificar. Aquest grups, però, sovint han col·laborat per abordar la desigualtat i la discriminació de gènere, mostrant així gran compromís amb la causa feminista.

A l'era digital, el moviment feminista coreà ha trobat en el ciberespai un mitjà eficaç per a la difusió i organització del seu activisme. Internet s'ha convertit en una plataforma per denunciar la violència i discriminació de gènere i crear comunitats de solidaritat feminista. No obstant això, l'anonimat que proporciona el ciberespai també ha fomentat pràctiques feministes extremistes i controvertides, creant una percepció radical generalitzada del moviment feminista. Això ha fomentat una cultura discriminatòria i violenta cap a les dones i el creixent sentiment antifeminista en la societat sud-coreana, ha causat que moltes dones optin per no identificar-se com a feministes per por a l'aïllament social.

La concepció homogènia del feminisme coreà també ha invisibilitzat l'existència d'altres tendències dins del moviment i causat la fragmentació d'aquest. Les constants confrontacions i tensions *online* entre determinats grups feministes radicals com les TERF i les feministes interseccionals dificulten la possibilitat d'articular una col·laboració eficient entre els diversos grups

feministes i, com a resultat, limiten la seva capacitat d'incidir col·lectivament en l'esfera pública i tenir una representació més àmplia.

Tot i això, podem dir amb gran certesa que el feminisme sud-coreà ha aconseguit fites importants al llarg dels anys, com la despenalització de l'avortament i l'enduriment de les lleis de violència sexual del *molka*, així com una major visibilització dels drets de les dones en l'agenda pública. Malgrat aquests avenços i les iniciatives d'un feminisme d'Estat, però, la discriminació laboral, l'escassa representació política i el manteniment de rols de gènere son pràctiques que prevalen. Així, i través de combinar l'activisme en l'espai públic amb el digital, les organitzacions de dones continuen denunciant les múltiples formes de discriminació estructural que marginen sistemàticament les dones i limiten les seves oportunitats d'emancipació social i econòmica. Cal mencionar que les reivindicacions de molts d'aquests grups no es limiten a la qüestió de la dona, sinó que connecten amb altres lluites socials com el moviment LGTBIQ+.

En definitiva, el feminisme coreà es configura com un moviment en una lluita contínua per transformar les estructures socials, culturals i polítiques que encara estableixen pràctiques discriminatòries envers les dones i restringeixen el seus drets. La coexistència de grups amb ideologies i enfocaments diferents, així com la manca de diàleg i entesa entre ells, però, ha propiciat que la fragmentació del moviment feminista coreà sigui una realitat. Malgrat aquestes tensions internes, considero que el feminisme coreà presenta un activisme dinàmic i compromès, capaç d'articular reivindicacions centrades a les necessitats específiques de les dones coreanes i de respondre amb determinació als desafiaments que planteja l'actual context polític i social de Corea del Sud.

Referències bibliogràfiques

- Ahn, K. C., & Han, S. H. (1978). Induced Abortion and the MCH Law in Korea. *Journal of East and West Studies*, 7(2), 65-78.
- Chai, A. Y. (1997). Integrative Feminist Politics in the Republic of Korea. En *Feminist Nationalism* (1a ed.). New York: Routledge.
- Cho, E. (1998). Caught in Confucius' shadow: The struggle for women's legal equality in South Korea. *The Columbia Journal of Asian La*, 12(2).
- Cho, H. Y. (2024). Intermedial Feminism Megalia and Kangnam Station Exit 10. En *Mediating Gender in Post-Authoritarian South Korea* (p. 46-65). University of Michigan Press.
- Choi, J. Y. (2024). Gender Ministry on course for disbandment. *The Korea Herald*.
<https://www.koreaherald.com/article/3332700>
- Chung, H. E. (2021). WOMEN IN JOSEON SOCIETY. En *A HISTORY OF KOREAN WOMEN*. Undersatnding Korea (12). *Academy of Korean Studies*.
- Corxet Solé, L. (2023). *SOUTH KOREA'S 4B MOVEMENT: HOW PATRIARCHY UNDERMINES DEMOGRAPHIC SECURITY*. Security Distillery. <https://thesecuritydistillery.org/all-articles/south-koreas-4b-movement-how-patriarchy-undermines-demographic-security>
- Dittrich, K. (2014). The beginnings of modern education in Korea, 1883– 1910. *Paedagogica Historica*, 50(3).
- Flanagan, M., & Booth, A. (2002). *Reload: Rethinking Women + Cyberculture: Rethinking Women and Cyberculture*. MIT press.
- García, L. (2006). La situación de la mujer en Corea. Según las tradiciones en las distintas dinastías. *Consejo Argentino para las Relaciones Internacionales (CARI)*, 2-33.
- Hur, S. W. (2011). Mapping South Korean Women's Movements During and After Democratization: Shifting Identities. En *East Asian Social Movements*.
- Jeong, E. S., & Lee, J. E. (2018). We Take the Red Pill, We Confront the DickTrix: Online Feminist Activism and the Augmentation of Gendered Realities in South Korea. *Feminist Media Studies*, 18(4).
- Jo, H. R. (2018). *Prosecutor who ignited #MeToo in Korea condemns prosecution's sexual assault probe*. The Korean Herald. <https://www.koreaherald.com/article/1661153>

Jung, H. W. [@allyujung]. (2024). *Thousands of South Korean women gathered in Seoul last weekend to protest against deepfake porn targeting a growing number of woman*. [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/allyujung/status/1838177507171840138>

Jung-Kim, J. J. (2006). Gender and Modernity in Colonial Korea. *UCLA: Center for the Study of Women*, 1-13.

Kim, H. K. (2009). Should feminism transcend nationalism? A defense of feminist nationalism in South Korea. *Women's Studies International Forum*, 32, 108-119.

Kim, J. S. (2017). “#iamafeminist as the ‘Mother Tag’: Feminist Identification and Activism against Misogyny on Twitter in South Korea. *Feminist Media Studies*, 17(5).

Kim, J. S. (2021). The Resurgence and Popularization of Feminism in South Korea: Key Issues and Challenges for Contemporary Feminist Activism. *Korea Journal*, 61(4), 75-101.

Kim, S. (2022). *Predictors and Consequences of Intimate Partner Violence Impacting Korean Women*. The University of Texas at Austin.

Korean Institute for Women & Politics (KIWP). (2011). *Political Empowerment of Women*.

Korean Women's Associations United (KWAU). (2019). 2015 han-ilhab-ui balpyo samjunyeon gijahoegyeon ”pihaeja jungsimjuui jeobgeun-wonchig-e geungeohan ilbongunseongnoyeje munje-ui jeonguiloun haegyeol-eul chogguhanda” [Conferència de premsa sobre el 3r aniversari de l'acord Corea-Japó de 2015 "Demaneu una solució justa a la qüestió de l'esclavitud sexual militar japonesa basada en el principi d'un enfocament centrat en la víctima]. <https://women21.or.kr/rights/12765>

Korean Women's Associations United (KWAU). (2025). Je1699cha ilbongunseongnoyeje munjehaegyeol-eul wihan jeong-gi suyosiwi. [La 1699a manifestació regular del dimecres per resoldre el problema de l'esclavitud sexual militar japonesa]. <https://women21.or.kr/rights/27728>

Korean Women's Associations United (KWAU). (2025). Bidong-uigang-ganjoe doib choggu gugmindong-uicheong-won 2geon seongsa, gughoeneun deo isang hyeongbeobsang gang-ganjwi gaejeong yuyehaji malla [Dues peticions que demanen la introducció de la violació no consensuada han tingut èxit, i l'Assemblea Nacional no hauria de retardar més la revisió de l'article sobre la violació a la llei penal]. <https://women21.or.kr/statement/26438>

Korean Women's Associations United (KWAU). [@kwau38]. (2025). *peminiseuteuui him-eulo yunseog-yeol daetonglyeong-eul pamyeonhaessgo, je21dae daetonglyeong seongeoga chileojibnida. gujojeog seongchabyeol-eul bujeonghago jeongchaeg-eseo yeoseong-eul jiuneun salam-eun dasi daetonglyeong-i doel su eobs-seubnida*. [El poder de les feministes ha derrocat al president Yoon Seok-yeol i les 21 eleccions presidencials estan en marxa. Una persona que nega la discriminació estructural de gènere i esborra les dones

de la política no pot tornar a ser presidenta]. [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/kwau38/status/1918243668471021590>

Korean Women's Associations United (KWau). [@kwau38]. (2025). *yunseog-yeol-eun daetonglyeong hubo sijeolbuteo 'gujojeog seongchabyeol-eun eobsda' myeo yeogabuleul pyejihagessdaneun gong-yag-eul naegeol-eossgo, dangseon ihueneun yeoseong-eul jeongchaegdaesang-eseo sagjehaewassda*. [Des dels seus dies com a candidat a la presidència, Yoon Seok-yeol s'ha compromès a abolir el Ministeri d'Igualtat de Gènere i Família, afirmant que "no hi ha discriminació estructural de gènere". Després de ser elegit, ha allunyat les dones de l'objectiu de les seves polítiques]. [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/kwau38/status/1891760242645663841>

Korean Women's Associations United (KWau). [@kwau38]. (2025). *yeoseong-yeonhab-eun seongpyeongdeung gachileul hwesonhago hyeom-oleul jojanghamyeo seongpyeongdeung minjujuuileul pagoehalyeoneun yunseog-yeol-i pamyondoego*. [La Unió de Dones demana que Yoon Seok-yeol, que està soscant els valors d'igualtat de gènere, promovent l'odi i intentant destruir la democràcia d'igualtat de gènere, sigui destituïda]. [Tuit]. Twitter. <https://x.com/kwau38/status/1903381940885180880>

Korea Women's Hot Line (KWHL). [@kwhotline]. (2025). *jogi daeseon-e dojeonhago issneun daebubun-ui huboneun seongpyeongdeung gong-yag-e daehan eongeb-eul jajehamyeo mom-eul saligo issneun hyeong-gug-ida*. [La majoria dels candidats que es presenten a les eleccions presidencials anticipades mantenen un perfil baix i s'abstenen d'esmentar les promeses d'igualtat de gènere]. [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/kwhotline/status/1915279099662414252>

Korea Women's Hot Line (KWHL). [@kwhotline]. (2025). *seggyeoseong-uinal seogbangdoen naelansugoe yunseog-yeol, geuleona ulineun kkeutkkaji ssaunda*. [Yoon Seok-yeol, líder de la rebel·lió interna, va ser alliberada el Dia Internacional de la Dona, però lluitarem fins al final] [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/kwhotline/status/1899393424119456107>

Korea Women's Hot Line (KWHL). [@kwhotline]. (2025). *seongpyeongdeung minjujuui silhyeon! daetonglyeong huboneun seongpyeongdeung-eul gong-yaghala!* [Aconseguint la igualtat de gènere en democràcia! Els candidats a la presidència han de comprometre la igualtat de gènere!] [Tuit]. Twitter.

<https://x.com/kwhotline/status/1917490302199476718>

Kwon, J. (2021). Why a hand gesture has South Korean companies on edge. *CNN Business*.

<https://edition.cnn.com/2021/10/02/business/south-korea-business-gender-war-intl-hnk-dst>

Lee, A. R., & Chin, M. (2007). The Women's Movement in South Korea. *SOCIAL SCIENCE QUARTERLY*, 88(5), 1205-1224.

Lee, A. R., & Lee, H. C. (2013). The Women's Movement in South Korea Revisited. *Asian Affairs: An American Review*, 40(2), 43-66.

- Lee, M. (2017). *Korea Sexual Violence Relief Center*. Gender Equality Support Organization.
- Louie, M. C. Y. (1995). MINJUNG FEMINISM Korean Women's Movement for Gender and Class Liberation. *Women's Studies International Forum*, 18(4), 417-430.
- Lee, S. H. (2011). *Women's leadership in Modern Korean History*", *Woman and History*. 15.
- MacKenzie, F. (1920). Korea's Fight for Freedom. *New York : Fleming H. Revell Co.*, 5-320.
- Mellado Sanhueza, J. (2023). Pioneras del feminismo coreano: Movimientos de mujeres coreanas (1876-1945). *Revista Internacional de Estudios Asiáticos*, 2(1), 34-71.
- Ministry of Patriots and Veterans Affairs. (2025). *Independence Movement of May 2025: Voices for Liberation and Gender Equality, The Founding of Geunwoohoe*. <https://www.mpva.go.kr>
- Molina Dick, M. A. (2024). *ANÁLISIS DE CONTENIDO DE MEDIOS CIBERFEMINISTAS QUE CONFRONTAN ESTEREOTIPOS Y DESIGUALDADES DE GÉNERO EN COREA DEL SUR*. Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales, FLACSO Ecuador.
- Moon, S. S. (1998). Begetting the Nation: The Androcentric Discourse of National History and Tradition in South Korea. En *Dangerous Women: Gender and Korean Nationalism*. Routledge.
- Moon, S. (2002). Carving Out Space: Civil Society and the Women's Movement in South Korea. *The Journal of Asian Studies*, 61(2), 473-500.
- Park, J. H. (s.d.). *Distorted awareness, weak law: How digital sex crimes thrive in S. Korea*. The Korean Herald. <https://www.koreaherald.com/article/3434300>
- Park, K. A. (1993). Women and Development: The Case of South Korea. *Comparative Politics, Ph.D. Programs in Political Science, City University of New York*, 25(2), 127-145.
- Park, S. (2006). *Writing the real: Marxism, modernity, and literature in colonial Korea, 1920–1941*. Columbia University.
- Pyo, K. (2025). The 6B4T Movement's Resilient Resistance Against Authoritarianism: Taking a Look Into the 6B4T Movement. *Journal of Political Science University of Washington*, 1(2).
- Ramaj, K. (2024). The 2015 South Korean–Japanese Agreement on 'Comfort Women': A Critical Analysis. *International Criminal Law Review*, 22(3).

- Sastre, M. (2024). *The New Wave of 4B: The South Korean Movement Experiences Newfound Popularity Online*. FRED (Fairness, Respect, Equality and Dignity). <https://www.fredcampaign.org/2024/04/21/the-new-wave-of-4b-the-south-korean-movement-experiences-newfound-popularity-online/?cn-reloaded=1>
- Shin, Y., & Lee, S. L. (2022). “Escape the Corset”: How a Movement in South Korea Became a Fashion Statement through Social Media. *Sustainability*, 14(18).
- Sohn, H. J. (2024). Feminism Reboot Neoliberalism, Korean Movies, Misogyny and Beyond. En *Mediating Gender in Post-Authoritarian South Korea* (p. 29-45). University of Michigan Press.
- Tapia, J. (2023). El reboot feminista de Corea del Sur: Repensar el carácter “radical” del movimiento a partir de un estudio de caso. *Revista Internacional de Estudios Asiáticos*, 2(1), 72-114.
- Taylor, A., & Kim, M. J. (2018). In South Korea, a War Against Tiny Spy Cameras at Beaches and Swimming Pools. *The Washington Post*.
- Wells, K. (1995). *South Korea’s Minjung Movement: The Culture and Politics of Dissidence*. University of Hawai’i Press.
- Woo, B. D. (2021). The Heterogeneous Impacts of the Ratification of CEDAW on the Adoption of Violence Against Women Laws. *The Korean Journal of International Studies*, 19(3), 339-375.
- Yoon, M. S. (2025). *Number of surviving victims of Japan’s forced labor falls below 700*. The Korean Herald. <https://www.koreaherald.com/article/10430639>
- Yoo, T. J. (s.d.). The ‘New Woman’ and the Politics of Love, Marriage and Divorce in Colonial Korea. *Gender & History*, 17(2), 295-324.
- Yuk, S. (2015). The Education Movement of the royal family of the Empire of Great Han and Myeongshin Girls’ School*. *Seoul National University*, 31(1).